

НАУКОВА РОБОТА

на тему: «Державне регулювання зайнятості та протидії торгівлі людьми в умовах
діджиталізації економіки»

Шифр: «ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ І ПРАКТИКА РОЗВИТКУ.....	5
1.1. Діджиталізація економіки та її впровадження в Україні.....	5
1.2. Вплив розвитку діджиталізації економіки на державне регулювання зайнятості.....	8
1.3. Реалізація інструментаріїв протидії торгівлі людьми в умовах діджиталізації економіки.....	12
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЯК КОМПОНЕНТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	16
2.1 Діджиталізація та її імплементація у державному регулюванні зайнятості.....	16
2.2. Аналіз реалізації політики протидії торгівлі людьми в умовах діджиталізації економіки.....	20
2.3. Удосконалення моніторингу реалізації політики протидії людьми в Житомирській області.....	26
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
ДОДАТКИ.....	34

ВСТУП

Актуальність теми. Діджиталізація є синонімом інноваційного розвитку у XXI ст. Зголошення нашої країни до діджиталізації закріплено у Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року. Функціонує інститут цифрової трансформації економіки. Впроваджується портал iGov.ua, розвивається IT-кластер, компанії переходять з аутсорсингових до продуктових стратегій, посилюється інтеграція країн у напрямку забезпечення прозорості діяльності урядів, міст, громад. Прямий зв'язок між забезпеченням прозорості, завдяки діджиталізації, та збільшенням економічної привабливості регіонів підтверджується зростанням прямих іноземних інвестицій в місцеві економіки. Це позитивно відображується на зростанні бюджетів розвитку громад та запровадженні нових інструментів прямої демократії, зокрема партисипативних бюджетів та гендерно-орієнтованого бюджетування. Зростають надходження від ПДФО, єдиного податку, внаслідок покрокової роботи з детінізації зайнятості, водночас актуальною залишається проблема посилення заходів із захисту наших громадян, зокрема в частині протидії торгівлі людьми на всіх рівнях. Тому питання діджиталізації процесів державного регулювання зайнятості й удосконалення механізму реалізації політики протидії торгівлі людьми в контексті діджиталізації економіки та її імплементації на всіх рівнях постає вельми актуальним і своєчасним.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є вивчення інструментарію забезпечення державного регулювання зайнятості та протидії торгівлі людьми в умовах діджиталізації економіки, розробка напрямів удосконалення моніторингу політики протидії людьми в Житомирській області.

Основними завданнями дослідження є:

- визначити особливості діджиталізації економіки та її впровадження в Україні;
- розкрити вплив розвитку діджиталізації економіки на державне регулювання зайнятості;
- охарактеризувати інструментарії реалізації механізмів протидії торгівлі людьми

- в умовах діджиталізації економіки;
- охарактеризувати процеси імплементації діджиталізації у державному регулюванні зайнятості;
 - проаналізувати реалізацію політики протидії торгівлі людьми в умовах діджиталізації економіки;
 - надати пропозиції з удосконалення моніторингу реалізації політики протидії людьми в Житомирській області.

Об'єктом дослідження є діджиталізація економіки.

Предметом дослідження є механізм реалізації політики протидії людьми як компоненти державного регулювання зайнятості в умовах діджиталізації економіки.

Методи дослідження. Різноманітність чинників і положень, що досліджуються в роботі, обумовила застосування загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: системний підхід, монографічний, порівняльний, аналіз, синтез абстрактно-логічний.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані та обґрунтовані пропозиції можуть використовуватись в роботі департаментів праці, соціальної та сімейної політики обласних державних адміністрацій, в об'єднаних територіальних громадах, у тому числі для ефективної реалізації програмного комплексу "ІС "Соціальна громада" та удосконалення моніторингу політики протидії людьми (довідка про впровадження 944/08 від 14.02.2020 р.).

Апробація результатів наукової роботи. Основні положення і результати дослідження представлено авторкою у тезах "Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами" (м. Луцьк, 06.12.2019 року), "Обліково-аналітичні й статистичні методи та моделі в оподаткуванні, бізнесі, економіці": (м. Ірпінь, 2019 р.).

Обсяг і структура роботи: робота складається зі змісту, вступу, двох основних розділів, кожний з яких складається із трьох параграфів, висновків, списку використаних джерел, додатків і представлена на 30 аркушах.

РОЗДІЛ 1. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ І ПРАКТИКА РОЗВИТКУ

1.1. Діджиталізація економіки та її впровадження в Україні

В умовах глобалізації сучасний світ змінюється швидкими темпами, тому й в Україні покроково впроваджується діджиталізація.

У загальному розумінні “діджиталізація” (англ. digitalization) означає “оцифрування”, “цифровізація”, “приведення в цифрову форму” [26; 16]. У [14] вона визначається як спосіб приведення будь-якого різновиду інформації до цифрової форми, у [26] характеризується як процес, пов’язаний з тенденцією приведення в електронний вигляд найрізноманітніших видів інформації.

Задля забезпечення сталого розвитку та внаслідок реакції на запит часу зменшується паперовий документообіг на користь збільшення користування цифровими послугами, зокрема електронним урядуванням, – будь-яку інформацію можна знайти у смартфоні. Забезпечення електронного урядування, зокрема “Держава в смартфоні”, реалізується через зростання інтересу до зайнятості в найбільш динамічному секторі.

Інноваційний розвиток зумовлює рекластиризацію економіки, виводячи на перші місця ІТ, інтернетизацію, консалтинг, – забезпечуючи позитивну динаміку діяльності суб’єктів господарювання в третинному секторі економіки.

З 2000 року в Україні відбувається швидке розгортання високошвидкісних мереж передачі даних та розбудова оптоволоконних кілець [22], – що відбувається у партнерстві бізнесу і влади. З боку держави ухвалено низку законодавчих та нормативно-правових актів, що стимулюють активізацію руху до побудови цифрового суспільства. Забезпечення цифрової еволюції полягає й у стимулюванні з боку держави формування оптимальних умов ринку, зокрема для розширення на даному ринку приватного, інвестиційного, капіталу та диференціації способів його прозорого залучення. Важливим є створення платформи для уможливлення ініціатив щодо формування потреб у нових технологіях, зокрема цифрових, в освіті, медицині, SMART-логістиці, бізнесі.

Щодо еволюції бізнес-процесів і нетворкінгу прогресивних суб'єктів господарювання, то у [33] визначено, що “сучасний бізнес і організації традиційної економіки повинні адресно долати опір змінам, опираючись на результати незалежних науково-технологічних досліджень, маючи це як культурний цифровий імператив, щоб бути успішними в моделі цифрової трансформації і ставлячи перед собою завдання стати цифровим лідером”. Є запит на проведення прикладних досліджень, що спрямовані на розробку он-лайн платформ для роботи віртуальних коворкінгів, фандінгів, проведення навчання з метою формування цифрової реальності в Україні. Доцільно розробляти “win-win” фреймворки та розбудовувати системи взаємодії з інноваційними розробниками та технологіями; адже світ наразі стає глобальним, більш швидшим, мобільним й цифровим. На думку британського науковця Дж. Веста, “мова тут йде не тільки про збір і нагромадження даних, але й про аналіз і перетворення величезних обсягів знову і знову виникаючої інформації у придатну для обробки форму, яка дозволяє робити спостереження, помічати закономірності або формулювати й перевіряти передбачення” [7].

У провідних країнах світу щорічний обсяг інвестицій в цифровізацію економіки вже становить близько одного трильйона доларів на рік – до кінця 2020 року економіки країн-лідерів планують витратити на цифровізацію майже 15 трл. дол. США. Так, наприклад, у Німеччині цифровізація промисловості була визначена ще у 2013 р. Програмою переходу до цифрової економіки [3]. Мета – створення виробництв виключно на цифровій основі, щоб подолати економічні виклики і кризи у XXI ст. Лідерами економіки, які запровадили діджиталізацію виробництва, а також невиробничої сфери є, зокрема, нові повністю роботизовані: склади інтернет-торгівлі компанії Amazon, виробнича лінія заводу Porsche, безпілотний міні-автобус, екзоскелети, перчатки ProGlove, інтернет-банкінг та ін. У США діють понад 9 тис. повністю автоматизованих виробництв, на 10 тис. робочих місць у виробництві припадає 870 промислових роботів, у Японії – 400, в Південній Кореї – 270, в Китаї – 32; в Україні цей показник не перевищує 3 [18].

За даними Європейської Комісії цифрова економіка оцінюється у 2,3 трлн.

євро в групі країн Великої двадцятки і складає близько 8% ВВП. Інтернет, як елемент економічного прогресу, інституціонально забезпечує зростання економіки, зокрема внесок інтернету у ВВП розвинутих країн за 15-річний період 1995–2009 рр. сумарно склав 10%, а протягом 2011–2017 рр. зріс більше, ніж у два рази – до 21% [17]. Частка цифрової економіки у ВВП України у 2018 р. становила 4% ВВП, що у 2–3 рази нижче американського, європейського й китайського показників [17]. Темпи зростання частки цифрової економіки дуже випереджають темпи зростання ВВП, отже розгортання креативного сектору, – ІТ-індустрії – слід розглядати як один з пріоритетним драйверів зростання.

На нашу думку, діджиталізація є *результатом розвитку продуктивних сил*. Водночас, зголошуємося з аргументом, що вона є процесом масштабних змін у відносинах між “акторами” (урядом, бізнесом і соціумом), яка охоплює всі сфери суспільної діяльності та відбувається під впливом інтеграції цифрових технологій, даних і мережі Інтернет.

Діджиталізація є головним чинником формування цифрової екосистеми. Глобальною цифровою екосистемою є “декілька взаємодій і взаємних впливів ринкової, інституціональної, бізнесової та соціальної екосистем, що передбачають використання цифрових технологій і забезпечують зберігання, обробку та передачу даних, а також супроводжують потрібні функції і процеси для поставленої комерційної або суспільно значущої мети” [28]. Особливостями світового діджиталізованого ринку праці є [28]:

- збільшення обсягів робіт та наданих послуг, що виконані за рахунок використання діджитал-технологій;
- зростання кількості електронних бірж праці та мобільних додатків з пошуку/пропонування роботи;
- збільшення чисельності самозайнятих, які надають аутсорсингові послуги;
- поява нових форм праці (“нульових” трудових договорів / zero hours contract, “парасолькових” договорів / umbrella contract) та pro bono-сервісів;
- поширення краудсорсингу (залучення “розумного натовпу”).

Для посилення темпів зростання інформатизації, “розумної” технологізації та

діджиталізації потрібна сформованість у світовому масштабі “Індустрії 4.0”. Діджиталізація, як продукт інтелектуальної діяльності людини, сприяє формуванню нових унікальних навичок та розвитку essential skills у працівників нових поколінь, особливо Z. Рефлексією виступає зростання попиту на креативну працю на глобальному ринку праці.

Останнє десятиліття трансформує простори і сенси. Проекти виконуються дистанційно, завдяки використанню хмарних технологій та РМІ-онлайн-інструментів. “Фізичні” офіси компанії дедалі більше виступають допоміжними, – відбувається перехід до коворкінг форматів, хабів, тайм-кафе та флексибл-офісів. Компанії, орієнтовані на гнучкість, мають оптимальну систему організації праці. Залучення е-працівників дає змогу працювати їм віддалено, з різних країн світу, як по проектному таймінгу, так і асинхронно. З позиції маркетинг менеджменту така система посилює лояльність клієнтів за рахунок безперервності, доступності 24/7, збільшення кількості транзакцій, доходності блокчейн-операцій, що, у свою чергу, збільшує прибутковість діджитал-бізнесу та соціальну ефективність.

Таким чином, з розвитком діджиталізації розширюється присутність електронного урядування, виникають нові форми надання послуг, зокрема соціально важливих, створюються сучасні он-лайн платформи, з’являються гнучкість управління й нові форми організації праці, зростає пізнаваність національних компаній і чисельність е-працівників. Україна стає відкритішою і привабливішою для світу, у тому числі завдяки запровадженню низки державних соціальних та економічних програм задля збільшення частки цифрової економіки у ВВП країни та посилення партнерства.

1.2. Вплив розвитку діджиталізації економіки на державне регулювання зайнятості

Сучасні науковці світової й української економічної науки високопрофесійно аналізують динаміку на ринку праці та тренди. У часи від А. Сміта до

Дж. М. Кейнса відбувались трансформації сприйняття ринку від вільного до державного втручання в економіку; щодо ринку праці і його розуміння у наші дні є думка, що він не є системою, яка сама себе регулює. Проблеми зайнятості потребують регулювання з боку держави. А у XXI ст. процеси регулювання зайнятості потребують урахування впливу розвитку діджиталізації. Тому імплементація діджитал-інструментів задля забезпечення ефективної зайнятості населення має реалізуватись на всіх рівнях: національному, локальному, підприємства. Синергія діяльності соціальних партнерів на кожному з рівнів допомагатиме досягати ефективної реалізації політики регулювання зайнятості.

Сьогодні за допомогою BigData можна проаналізувати і спрогнозувати розвиток соціально-економічної системи будь-якого рівня складності. BigData як структуровані та неструктуровані дані великих обсягів, оброблюються масштабованими програмними інструментами: технології управління великими даними (SQL, NoSQL, Hadoop); інтелектуальний аналіз даних (Data Mining, Web Mining); машинне навчання; побудова та використання сховищ даних [17]. Хаби поєднують інформацію, яка прямує до серверів, і розподіляють потоки даних, що йдуть з серверів. Значна кількість таких хабів і серверів, що мають найвищий рівень захисту від кібератак, є у Швейцарії, США, Канаді.

Завдяки можливостям моделювання процесів в глобальному вимірі можна прогнозувати демографічні трансформації в окремій країні, або на визначеній території. З точки зору взаємозв'язку демографічного та соціально-економічного розвитку таке прогнозування є дуже важливим, адже дозволяє убезпечитись від небажаних ризиків. Прикладом неврахування застережень програм безпеки є поширення коронавірусу, можливість виникнення спалаху якого прогнозувати канадські фахівці, спираючись на BigData. Як наслідок, виник ризик демографічних змін та ризик уповільнення глобальної економіки внаслідок скорочення споживання продукції Китаю. В такий спосіб можна прогнозувати міграційні процеси, навантаження на 1 робоче місце, продуктивність праці.

Платформами для зустрічі стейкхолдерів, що допомагають забезпечувати ефективну зайнятість, є LinkedIn, Prevolio. Органи державної влади, як

стейкхолдери, також активно використовують зазначені сучасні платформи, а також розроблені безпосередньо для центрів зайнятості – від профорієнтаційних тестів до он-лайн наповнення баз даних. Це допомагає поєднувати можливості глобальних і регіональних ринків праці та пошукачів роботи. В найбільш динамічних галузях платформи дозволяють працедавцям та високопрофесійним фахівцям зустрітися, швидко закриваються вакансії, задаються тренди.

Таким чином, в умовах діджиталізації за допомогою державного регулювання забезпечується ефективна зайнятість.

В умовах інноваційних змін суспільний розвиток зазнає й технологізації. Це позначається на зміні способів виробництва. Як наслідок, визначаються нові пріоритети у НТП, НДДКР, розміщенні продуктивних сил, що призводить до підвищення рівня й якості життя, розвитку системи економіки.

Цифровий капітал витісняє промисловий. Якщо у 2007 р. до топ-30 найдорожчих компаній світу входили фінансові конгломерати (“HSBC Holdings”, “Bank of America”, “JPMorgan Chase”) і найвідоміші промислові корпорації (“General Electric”, “ExxonMobil”, “Royal Dutch Shell”, “BP”, “Toyota Motor Corporation”), то віднедавна найкапіталізованіші компанії світу “Apple”, “Amazon”, “Google” належать до технологічного сектору – на початок вересня 2018 року їх акції сукупно оцінювались у понад 2,8 трлн. дол. США, що у 25 разів перевищує ВВП України за 2017 рік [6].

Зазначаємо, що зайнятість у стартапах поступово набирає темпів. Україна увійшла у топ-40 країн світу за кількістю створення стартапів і посіла 31 місце [12]. Щопівроку в одному лише YEP!Starter на фінішну пряму виходять 500 стартапів, 11 з яких отримують підтримку венчурних інвесторів і бізнес-янголів. Кращі стартап-клуби країни функціонують в регіональних ЗВО, зокрема в Житомирській політехніці. Команди реєструються як суб’єкти господарювання, і у випадку їх реєстрації платниками єдиного податку 100% надходжень залишаються бюджетам розвитку громад. Створення в Україні Фонду підтримки стартапів рекластиризує економіку і диференціює сфери прикладання праці, що особливо позитивно для молоді.

Підтримку діджиталізації отримано й на найвищому державному рівні: “Цифрові рішення – це пріоритет розвитку України. Торік частка ІТ-індустрії в українській економіці становила 4% ВВП. У сфері ІТ та у стартапах працює 150 тисяч осіб. Ми розвиватимемося у цьому напрямі” [7].

Світовими сучасними трендами діджиталізації національних економічних систем є, у першу чергу, математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці, розвиток нових технологій, створення мікроелектромеханічних систем (MEMS), когнітивної робототехніки, систем автоматизованого проектування (САПР), мехатроніки, високоточних приладів, надчутливих сенсорів, попередньої обробки сигналів, хмарних даних, інтернет-засобів [28] – ці технології забезпечують матеріалізацію цифровізації виробничих процесів.

Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки і складний процес її імплементації стимулювати інтенсивніше використання органами державної влади та громадянами інформаційних і комунікаційних технологій, як в традиційних, так і в нових кластерах економіки. У сфері праці в процесі діджиталізації збережено такі засадничі принципи політики зайнятості:

- забезпечення рівних можливостей громадянам в досягненні права на вільний вибір виду діяльності відповідно до здібностей та професійної підготовки;
- сприяння забезпеченню ефективної зайнятості, запобіганню безробіття, створенню нових робочих місць;
- координація діяльності у сфері зайнятості з іншими напрямками соціально-економічної політики;
- міжнародне співробітництво у вирішенні проблем зайнятості населення.

Зазначено корелює із засадами соціального захисту населення у сфері трудових відносин [31]. Державними гарантіями зайнятості населення в Україні, додержання яких завдяки діджиталізації в перспективі розглядається можливим скорелювати з протоколами iGov.ua у найоптимальніші терміни, є добровільність праці і вибору виду діяльності та безкоштовне сприяння у виборі відповідної

роботи і працевлаштуванні відповідно до професійної підготовки, освіти, особистих і суспільних потреб. Водночас, до “груп ризику”, щодо яких в межах існуючих протоколів наразі складно провести моніторинг дотримання їх додаткових гарантій, передбачених Законом України “Про зайнятість населення”, можна віднести: осіб передпенсійного віку, молодь, яка закінчила освіту, осіб звільнених після відбуття покарання. Хоча на місцевому рівні зокрема для їх працевлаштування на підприємствах усіх форм власності з чисельністю понад 20 осіб бронюються близько 5% робочих місць, в тому числі, з гнучкими формами зайнятості (у разі відмови у працевлаштуванні на роботу їх у цих межах державна служба зайнятості стягує штраф за кожну таку відмову у розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян) [19].

Отже, важливим для забезпечення ефективної зайнятості в умовах діджиталізації є імплементація цінностей соціальної еволюції та людиноцентризму в процес інноваційного розвитку економіки з її новими інститутами – хабами, стейкхолдерами, стартапами.

1.3. Реалізація інструментаріїв протидії торгівлі людьми в умовах діджиталізації економіки

Сучасне суспільство перебуває на етапі трансформації у цифровій сфері. Діджиталізація економіки стимулює розвиток ІТ- й інформаційних послуг, в кластері якого прикладання праці найманих працівників та самозайнятих засвідчує позитивну динаміку. Прозорість діяльності компаній в кластері реалізується завдяки оптимізації бізнес-процесів, що, в свою чергу, призводить до зростання продуктивності, покращення ринкової взаємодії. Оперування великими масивами даних та доступність актуальної інформації нівелюють ризики тінізації зайнятості, або проявів такого ганебного явища, як трудове рабство і торгівля людьми. Саме тому вважаємо, що діджиталізація й надалі сприятиме унеможливленню ескалації зазначених негативних явищ.

За оцінками експертів більше 60% світових корпорацій розробляють стратегії digital-трансформації, що спрямовані на врахування сучасних ринкових тенденцій, таких як зміна особливостей споживання, технологічні перетворення і інформатизація суспільства, що ще більше посилюють інтерес до діджиталізації. Розробка і прийняття програм розвитку, застосування нових інтерактивних систем управління, зокрема розроблена і запропонована нами гул-мапа суб'єктів господарювання, що мають право на здійснення працевлаштування за кордоном з метою зниження ризиків потрапляння людей у трудове рабство, залучення експертів для посилення комунікаційної взаємодії, створення офіційних веб-сайтів та офіційних сторінок у соціальних мережах і підключення актуальних сервісів впливають на розвиток діджиталізації економіки.

Діджитал-технології дозволяють створювати структуровану, повну й “прозору” інформацію про діяльність підприємств, розміщувати її та продукти на маркетплейс та у соціальних мережах, прискорити користування сервісами обробки онлайн платежів, планування зустрічей тощо. Головними чинниками розвитку процесів діджиталізації є: поява новітніх технологій, формування нових потреб і запитів, створення нових цінностей, зміна умов конкурентного середовища [22]. Тому такі перетворення вимагають змін у політиці держави, зокрема щодо сприяння зайнятості та детінізації доходів громадян.

В цілому, в Україні на рівні держави створюються умови для сприяння розвитку діджиталізації. Прийняті закони, постанови і розпорядження зосереджуються на [24]: інфраструктурному розвитку мобільних телекомунікацій, підструктури обчислень, цифрового телебачення, радіо- та технологій, віртуалізації та збереженні даних (хмарних) та перегляді інструментів кібербезпеки (розпорядження Кабінету Міністрів України “Про концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки”, закон України “Про Концепцію Національної програми інформатизації” та “Про національну програму інформатизації”), а також на розвитку електронного урядування. Економічна політика скерована на забезпечення інноваційного розвитку, використання новітніх інформаційних технологій у діяльності,

запровадженні нових бізнес- і соціальних он-лайн сервісів.

Власне, четверта промислова революція і ґрунтується на нових управлінських рішеннях й орієнтована на масове впровадження кіберфізичних систем. Тому поява інтернету речей (IoT), як мережі взаємопов'язаних об'єктів, уможливорює передачу й обмін даними між фізичним світом і комп'ютерними системами через персональні або Інтернет-мережі. Це дуже доцільно з позиції детінізації зайнятості, адже електронний цифровий підпис, BankID забезпечує прозорість діяльності на ринку, в тому числі на ринку праці.

Завдяки введенню кіберфізичних систем у діяльність установ, підприємств, організацій уможливується “миттєве” отримання, обробка, передача інформації з пристроїв та точок доступу, зокрема, щодо місця перебування людини – у тому числі завдяки геолокації в смартфоні і ID-інструментам.

Імплементация якісних управлінських рішень завдяки впровадженню діджитал-технологій покращують взаємодію між сторонами, що убезпечують протидію торгівлі людьми – прикордонних, міграційних органів, органів державної влади і місцевого самоврядування, поліції, робочих та оперативних груп на місцях – та підтверджують ефективність. В діяльності національної поліції, органів внутрішніх справ вже впроваджуються “моніторингові” функції, організуються віддалені “цифрові” робочі місця, організовується кіберзахищене децентралізоване, мобільне робоче середовище. Також підвищують рівень професіоналізму працівники департаментів по боротьбі з кіберзлочинністю, які у партнерстві з CISCO створюють нові платформи для підвищення швидкості прийняття рішень, розробляючи протоколи для забезпечення функціонування штучного інтелекту для подальшого прогнозування ймовірностей виникнення загрозливих і кризових явищ.

Новим процесом, що піддається аналізу і моніторингу профільних структур є управління цифрою ідентичністю, адже навіть по сітківці ока можна убезпечити людину від потрапляння у небажані, а часом і у кризові ситуації. Тому в Україні підвищується попит на фахівців з діджитал-освіченістю, з розвиненими навичками створення й управління можливостями обробки значних масивів

даних, які здатні поєднувати інженерні рішення та задовольняти запити суспільства. І це вимагає якнайшвидшого вирішення, адже українці щорічно продовжують потрапляти в ситуацію рабства за кордоном [1]. Дослідницька компанія GfK України, за замовленням Представництва МОМ в Україні, у поточному десятилітті тричі проводила опитування з цієї проблеми. Так, в ході проекту “Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми: Україна, Молдова, Білорусь та Грузія”, здійсненого в червні-серпні 2019 р., кількість постраждалих від торгівлі людьми за останні три роки була оцінена у 49 тис. осіб [9].

Відтак, зростає запит на удосконалення створення й імплементацію сучасних інструментаріїв протидії торгівлі людьми в умовах діджиталізації економіки.

Таким чином, діджиталізація економіки стимульована пришвидшенням процесів глобалізації у світі та створює запит на зміну парадигм сприйняття гнучкого е-управління та прийняття суспільно важливих рішень, організації праці та державного регулювання зайнятості. Для України це і виклик, і можливість. Позитивним є розширення присутності електронного урядування, запровадження он-лайн платформ для надання соціально важливих послуг, запровадження державних соціальних та економічних програм, створення нових інститутів і форматів партнерства. Водночас, зберігається запит на прискорення опанування новими цифровими навичками працівниками структур, які відповідають за забезпечення кібербезпеки у глобальному вимірі та на національному рівні, протидію торгівлі людьми, нелегальному працевлаштуванню, детінізації доходів громадян з метою забезпечення посилення проявів і подолання кризових явищ, що призводять до біфуркаційних змін, на користь забезпеченню сталого розвитку.

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЯК КОМПОНЕНТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

2.1. Діджиталізація та її імплементація у державному регулюванні зайнятості

Зайнятість населення є найважливішим результатом функціонування ринку праці, який означає, що внаслідок взаємодії попиту і пропозиції, ціноутворення та конкуренції потреба частини економічно активного населення в робочих місцях є задоволеною [11]. В умовах діджиталізації платформа комунікації суб'єктів соціально-трудових відносин розгортаються на он-лайн платформи. Завдяки інтеграції електронного урядування, баз даних Пенсійного фонду України, Державної служби з питань праці, Державної фіскальної служби України, Державної прикордонної служби, профільних міністерств підвищується прозорість та, як наслідок, відбувається економічне зростання країни.

Забезпечення зайнятості населення є найвищим пріоритетом соціально-трудових відносин та їх регулювання, адже саме зайнятість є важливим чинником створення валового національного продукту, матеріального й духовного добробуту людей, провідною сферою реалізації їх життєвих інтересів, основним засобом задоволення різноманітних потреб [11]. Відповідно до Закону України “Про зайнятість населення” вона визначається як “...діяльність громадян, пов’язана із задоволенням особистих і суспільних потреб і така, що, як правило, приносить їм дохід у грошовій або іншій формі” [25]. В контексті даного дослідження поділяємо думку науковців [25], що в умовах діджиталізації бажано конотувати розуміння категорії “діяльність”, адже, як було представлено в першому розділі, деякі її види можуть бути незаконними, небезпечними, суспільно шкідливими. Також завдяки розвитку блокчейну закріплюється важливість отримання доходу, адже зайнятість без доходу не зможе з високим рівнем надійності систем ідентифікуватися протоколами саме як зайнятість – надійність систем вимагатиме деталізації.

Тому державне регулювання зайнятості завдяки діджиталізації допомагатиме

ідентифікувати Україну як країну зі сприятливим середовищем для розвитку як класичних, так і нових концепцій зайнятості. Це, зокрема, повної, продуктивної, ефективної та раціональної зайнятості [27]:

- повна – надання суспільством усьому економічно активному населенню можливості займатися суспільно корисною працею, на основі якої здійснюється індивідуальне (у межах сім'ї) та колективне (за участі фірм, компаній, держави) відтворення робочої сили і задоволення всієї сукупності потреб;

- продуктивна – характеризується високою інтенсивністю використання факторів виробництва, максимізацією новостворюваних результатів, що мають суспільну корисність і означає не просто забезпеченість тих, хто бажає працювати, робочими місцями, але й продуктивність їх використання, створення суспільно корисних матеріальних і духовних благ;

- ефективна – пов'язана з інноваційним розвитком економіки, збільшенням частки інноваційних видів діяльності, підвищенням професійно-кваліфікаційного рівня працівників, зростанням віддачі від людського капіталу і охоплює не тільки економічну, а й соціальну ефективність;

- раціональна – враховує доцільність перерозподілу трудових ресурсів.

Глобальна зайнятість сприяє індивідуалізації форм наймання, режимів та умов зайнятості, структури життєдіяльності людини.

Гнучкі форми дозволяють забезпечувати соціальну інклюзію, посилюють філософію “забезпечення рівних можливостей”, дозволяють працювати у сферах, максимально сприятливих для людини, тобто фактично індивідуалізують працю. Для нашої країни це дуже важливо, адже інвалідизація дитячого населення зростає, збільшується кількість воїнів АТО/ОСС, які мають статус людей з особливими потребами, потребують ресоціалізації, профадаптації, невирішеними питаннями є забезпечення мирної адаптації ВПО. Відтак, наймана праця ще більше реалізується як рівноправна сфера суспільно корисної діяльності (наприклад, надання консультативних і аутсорсингових послуг, надання послуг з SMM, он-лайн тренування і навчання, громадська і благодійницька діяльність, зміцнення здоров'я, спорт, розвиток краудфандингу, розбудова ком'юніті тощо).

Запит у суспільстві на цифрові послуги зростає. Пропонуються можливості самообслуговування і швидкого пошуку необхідної інформації з питань зайнятості: бази даних вакансій та резюме, подання звітності з використанням ЕЦП, реєстрації на прийом до фахівців, профорієнтаційне тестування та ін. Успіхом регіонів і громад вважаємо вдалу імплементацію програмного комплексу “Інтегрована інформаційна система “Соціальна громада” – клієнт-серверний web-додаток, що розроблено з метою наближення 22 адміністративних послуг соціального характеру до мешканців об’єднаних територіальних громад.

В контексті діджиталізації система соціально-трудова відносин, на нашу думку, продукує оновлення взаємовідносин сторін. Право кожної людини розпоряджатися своїми здібностями до праці стає фундаментом діджиталізації у сфері зайнятості, – воно і лежить в основі різноманітних рішень людини щодо умов, сфери, видів та форм зайнятості. Основним принципом залишається відповідальність держави за реалізацію права громадян на працю, що передбачає створення державою умов для реалізації цього права, на захист від безробіття, на допомогу в працевлаштуванні і матеріальну підтримку в разі втрати роботи згідно з Конституцією України – і ініціатива “Держава в сматрфоні” повинна це враховувати.

Щороку 7 жовтня відзначається Всесвітній день дій за гідну працю. В 2019 р. в областях України під час засідань соціальних партнерів проголошено важливість розуміння гідної праці, як визначено Міжнародною організацією праці, а саме як високопродуктивну працю, яка гарантує гідний заробіток та соціальний захист чоловіків і жінок, в умовах свободи об’єднання, відсутності дискримінації, безпеки на робочих місцях та поваги до людської гідності. Зусилля поєднали служба зайнятості, територіальні відділення Держпраці, Національної служби посередництва і примирення в областях, науковці, представники громадських організацій. Піднято питання легалізації зайнятості населення, створення нових робочих місць з належними умовами та гідною оплатою праці, дотримання основних державних гарантій. З урахуванням важливості цифрової трансформації надано пропозиції до проекту Трудового кодексу України, що приводитиме у

середньостроковій перспективі до високих економічних і соціальних результатів у вигляді створеного валового внутрішнього продукту, доходів населення, соціальних ефектів від участі населення в суспільно-корисній праці.

Позитивною тенденцією флексибілізації українського ринку праці стає поширення самозайнятості, яка “припускає самостійний пошук трудових занять і створення робочих місць окремими громадянами за їхні власні кошти з метою одержання постійного чи тимчасового доходу й задоволення особистих потреб у самореалізації” [12]. Завдяки спрощенню реєстрації суб’єктами господарювання підприємницької ініціативи, особливо у сфері малого бізнесу, запровадженню проекту StartBusinessChallenge більшої популярності набуває така форма самозайнятості як підприємництво.

З позиції правового регулювання формальна зайнятість здійснюється в офіційній економіці, а легалізація неформальної зайнятості постає одним із топ-завдань цифрової трансформації економіки. Основними викликами, які мають поступово долатись, є:

- позакластерність;
- відсутність захисту;
- залежність доходів від ступеня ризику, випадкових обставин, особливо якщо це операції з криптовалютами, блокчейн;
- змін у зовнішньому середовищі (криміналізація, кібератаки).

Вважаємо за необхідне включення до формальної зайнятості таких категорій як *репродуктивна праця (жінок)* і *волонтерська праця*. В даних випадках доцільно говорити про договірні відносини та включення відповідних видів праці в загальний трудовий стаж. Наповнення Пенсійного фонду – за рахунок переходу до прогресивної ставки та регулювання відносин між сторонами соціально-трудова відносин. З позиції цифрової трансформації та технічних рішень це можливі алгоритми і протоколи, адже зайнятість є індикатором соціально-економічного стану суспільства та його розвитку.

Отже, імплементація діджиталізації у державному регулюванні зайнятості в Україні здійснюється покроково та знаходить відгук і диктує запит суспільства на

нові цифрові сервіси. Для повноцінного запровадження електронного урядування є потреба оновлення й впровадження нових категорій зайнятості в інтегровані інформаційні системи України.

2.2. Аналіз реалізації політики протидії торгівлі людьми в умовах діджиталізації економіки

Запровадження гнучких форм зайнятості призводить до подальшої трансформації механізмів державного регулювання. Найактивніше на діджитал-процеси реагує молодь. Як і в країнах Європи, до цих процесів поступово підключаються представники “університетів третього віку”. Проте саме молодь з її потенціалом може активніше включатись в процеси забезпечення сталого розвитку та сприяти покращенню соціально-економічного становища суспільства, але вона ж і потрапляє до групи ризику в питаннях протидії торгівлі людьми. З 354051 учасників, зареєстрованих на ЗНО у 2019 р., поріг не пододала значана, як для України кількість учасників. Часто ці особи потрапляють у групу ризику, адже починають “шукати кращої долі”, потрапляючи у трудове рабство. На жаль, це не лише іноземні країни. На території України органами Національної поліції проводяться рейди на територіях областей України з метою визволення наших громадян від незаконних дій правопорушників. Допомагають у пошуку цифрові й інформаційні технології, дрон-розвідка, геоінформаційні системи.

Частина ВВП країни, яка щороку витрачається на посилення захисту наших громадян від кримінальних правопорушень, пов’язаних з торгівлею людьми, поки що не розраховується. Водночас, на 2020 рік витрати МВС, Національної поліції, Державної міграційної служби, Державної служби надзвичайних ситуацій заплановані у розмірі 92,97 млрд.грн., що на 51,84% більше, ніж у 2019 р. Окрім технологій розроблятиметься програмне забезпечення, що потребуватиме патентування, таким чином окрім інституціональної підтримки надаватиметься фінансова на реалізацію діджитал-заходів.

Завданням держави буде не допускати дисбалансу у витратах і надходженнях. Адже надходження забезпечуватимуть інноваційні кластери з найбільшою доданою вартістю, які посилюватимуть діджиталізацію економіки.

Торгівля людьми є однією зі світових проблем. Оцінці світових тенденцій у сфері торгівлі людьми присвячені спеціальні доповіді Держдепартаменту США [3], згідно яких існує проблема реалізації спроможності урядів захищати жертв торгівлі людьми. В нашій країні джерелами інформації про масштаби торгівлі людьми в Україні є реєстр осіб, яким надано статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, який веде Міністерство соціальної політики України, статистична звітність Генеральної прокуратури України щодо злочинності, пов'язаної з торгівлею людьми, та кількості осіб, які потерпіли від злочинів, передбачених ст. 149 КК України, дані Державної судової адміністрації України щодо кількості вироків за відповідною кваліфікацією, відомості Представництва МОМ в Україні щодо жертв торгівлі людьми, які звернулися по допомогу, дані вибіркового обстежень (табл. 2.1):

Таблиця 2.1 – Масштаби явища торгівлі людьми за даними центральних органів виконавчої влади України та міжнародних організацій, 2018–2019 рр.

Показник	Орган, що надає інформацію	Всього	2018	2019
Кількість осіб, яким встановлено статус постраждалих від торгівлі людьми	Міністерство соціальної політики України	874	221	181
Кількість зареєстрованих злочинів за ст.149 КК України	Генеральна прокуратура України	1542	291	278
Кількість осіб, які потерпіли від злочинів, передбачених ст. 149 КК України	Генеральна прокуратура України	1343	231	252
Кількість кримінальних справ з винесенням вироку судами України за ст.149 КК України	Державна судова адміністрація України	319	29	27
Кількість осіб, які отримали комплексну реінтеграційну допомогу від МОМ	Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні	8060	1192	949

Згідно з даними Представництва МОМ в Україні, за період з початку 2000 р. до вересня 2019 р. допомогу від цієї міжнародної організації отримали 16,2 тис. осіб, постраждалих від торгівлі людьми [24], причому в останні роки спостерігається тенденція до зростання їх кількості (рис. 2.1) [8]. Структура

виявлених МОМ постраждалих за статтю, видами експлуатації, а також за країнами в цілому кореспондується з даними Мінсоцполітики відповідно до реєстру осіб, яким надано статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми. Постраждалі, які звертаються до МОМ, отримують комплексну реінтеграційну допомогу, зокрема юридичну, медичну, психологічну, фінансову, освітню та інші види допомоги залежно від індивідуальних потреб.

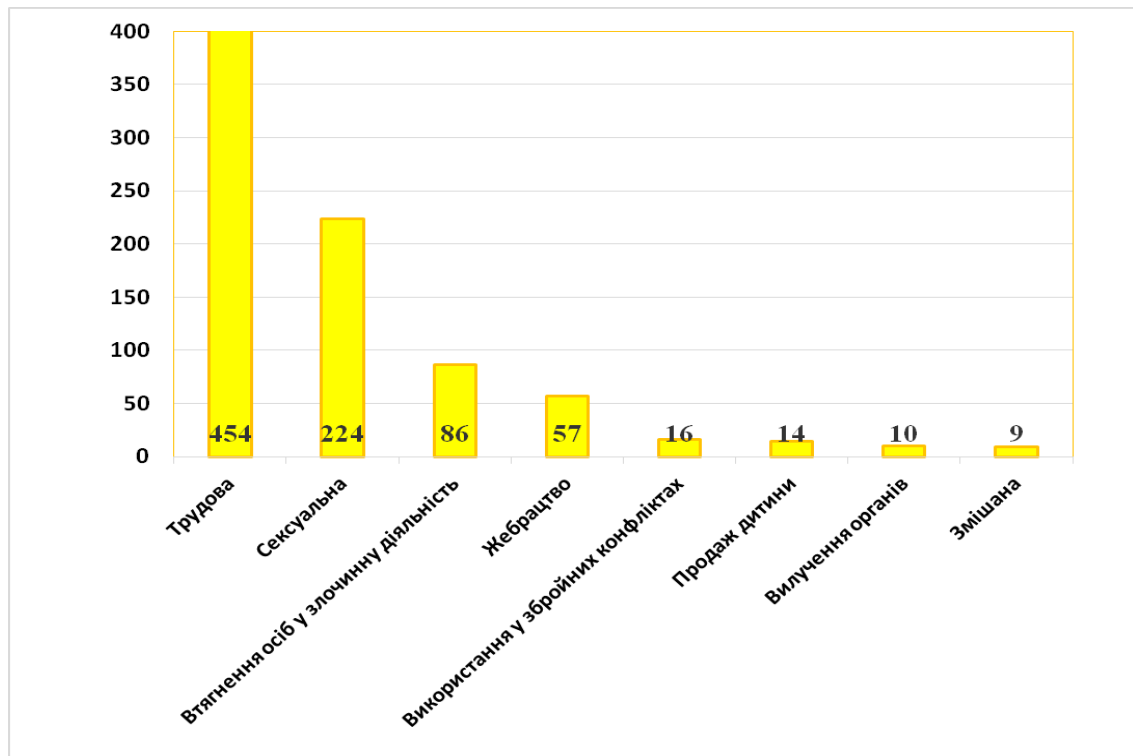

Рис. 2.1. Кількість виявлених осіб, які отримали статус постраждалих від торгівлі людьми за видами експлуатації

Фахівці МОМ при веденні обліку осіб, які отримали статус постраждалих від торгівлі людьми (рис. 2.2) [8], фіксують, зокрема, їх освітній рівень. За даними цієї міжнародної організації найчастіше потерпають від торгівлі людьми особи з професійно-технічною освітою, водночас викликає занепокоєння динаміка реєстрації випадків від осіб, які мають вищу освіту – кожен п'ятий. МОМ зафіксовано понад 500 випадків експлуатації іноземних громадян в Україні та транзиту іноземців через територію України з метою експлуатації в інших країнах. Серед цих постраждалих майже 2/3 становлять громадяни Молдови, 1/5 – громадяни країн Центральної Азії (переважно – Узбекистану та Киргизстану), численними є також контингенти росіян та в'єтнамців.

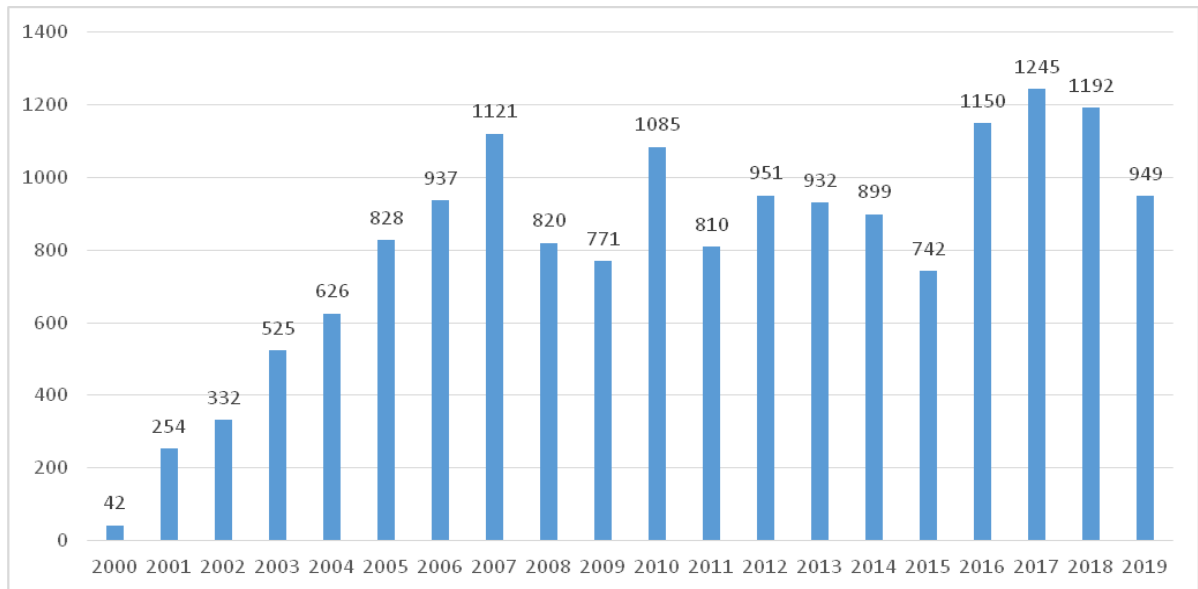

Рис. 2.2. Динаміка кількості постраждалих від торгівлі людьми, які отримали допомогу від Представництва МОМ в Україні, 2000–2019 рр.

За 2019 р. – дані за січень-вересень втягнення громадян України у ситуацію торгівлі людьми на території іноземних держав вище зазначалося, що переважну більшість зафіксованих випадків торгівлі людьми було зафіксовано на території інших держав. Також це Білорусь – 17 осіб, Казахстан – 15, Азербайджан та Грузія – по 5, Молдова – 4 особи. Відзначається збільшення експлуатації у європейських країнах. Зокрема, зафіксовано 71 громадянин, постраждалий у Польщі, у Німеччині – 24 постраждалих, Чехії – 17, Італії – 15, Іспанії та Фінляндії – по 8, Словаччині та Греції – по 7 осіб. Серед країн інших регіонів світу перші місця за кількістю виявлених постраждалих посідають Туреччина – 51 особа, ОАЕ – 15, Китай – 13, Ізраїль – 10 осіб. Проте реальна кількість постраждалих насправді набагато більша. На жаль, наші громадяни підсилюють свої ризики – простежується чітка тенденція збільшення чисельності українських мігрантів-порушників міграційного законодавства держав-членів ЄС збільшення за всіма категоріями (не пропущених через кордон з країнами ЄС, нелегалів та осіб, стосовно яких прийнято рішення про повернення) – відповідно у 3,3, 3,0 та 3,6 разів (додаток А, рис. А.1).

Заходи, що здійснюються Україною у сфері протидії торгівлі людьми передбачають інформування громадян України про ризики потрапити у ситуацію

торгівлі людьми на території зарубіжних держав, зокрема через всі доступні канали комунікації, гул-інструменти. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми в Україні у 2017 р., 2019 р. [9] засвідчує такі результати (табл. 2.2):

Таблиця 2.2 – Готовність населення прийняти ризиковані пропозиції при працевлаштуванні за кордоном, %

Тип ризикованої поведінки	% осіб, які схильні погодитись на відповідний тип ризикованої поведінки, 2017 р.	% осіб, які схильні погодитись на відповідний тип ризикованої поведінки, 2019 р.
Працювати без офіційної угоди	17	11
Працювати у замкнених приміщеннях (без змоги вільно залишати робоче місце)	6	5
Працювати на нелегальному виробництві	3	1
Нелегально перетнути кордон	2	–
Віддати роботодавцю свій паспорт на період працевлаштування	1	–

Загалом, у першому півріччі 2019 року продовжують реєструватись кримінальні правопорушення за ст. 149 КК України – виявлення злочинів щодо торгівлі людьми [8] і надання статусу особи, постраждалої від торгівлі людьми (додаток А, рис. А.2–А.4). За відповідний період поліцейськими припинена діяльність 4 організованих груп, які діяли у сфері торгівлі людьми (2 – підрозділами боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, 1 – карного розшуку, 1 – протидії наркозлочинності). Вказані угруповання діяли на території Луганської, Харківської, Чернігівської областей та міста Києва. Відповідно до законодавства України, особи, постраждалі від торгівлі людьми, мають право на отримання допомоги у спеціальних закладах. В Україні діють 18 центрів соціально-психологічної допомоги для постраждалих від торгівлі людьми. Крім того, 667 соціальних центрів для сімей, дітей та молоді можуть надавати допомогу цій групі постраждалих (додаток А, табл. А.1) [23]. Облік постраждалих здійснюється також МОМ й після завершення планів реінтеграції (табл. 2.3) [23]. За період 2018 – I півріччя 2019 року переважна більшість постраждалих працевлаштована на приватних підприємствах (660 осіб) або ведуть

власний бізнес (330 осіб), 28 осіб є студентами, а 67 – учнями. Значна кількість постраждалих отримують допомогу МОМ – 790 осіб.

Таблиця 2.3 – Стан постраждалих осіб після завершення виконання реінтеграційного плану, осіб

Тип зайнятості	2017 р.	I півріччя 2019 р.
Ведуть власний бізнес / само зайнятий (-а)	298	32
Працевлаштовані на приватному підприємстві	351	309
Працевлаштовані на державному підприємстві	6	10
Працевлаштовані у державному секторі	10	2
Студенти	23	5
Учні	33	34
Декретна відпустка	3	–
Безробітні	2	–
Повернулися за кордон	–	–
Все ще отримують допомогу	196	594
Інше	3	–
Разом	1265	986

Надання допомоги дітям, які постраждали від торгівлі людьми, регулюється в Україні Законом “Про протидію торгівлі людьми” (Розділ VI “Протидія торгівлі дітьми”) (2012 р.) [23], “Стандартом надання соціальних послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції дітей, які постраждали від торгівлі людьми” (2013 р.) [21], Постановою КМУ щодо порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми (2016 р.) [20]. Протягом 2012–2019 років відповідний статус в Україні отримали 87 дітей: 56 дівчаток та 31 хлопчик (додаток А, рис. А.5) [8]. На жаль, більшість випадків торгівлі дітьми відбувається у межах України. Постраждалих втягують у трудову, сексуальну види експлуатації, у жебрацтво [2].

Тому особливо необхідним є використання сучасних каналів комунікації для інформування населення, щодо правил безпечної поведінки та ризиків потрапляння у ситуації торгівлі людьми, використання ресурсів електронного урядування для інтеграції зусиль центральних та регіональних органів виконавчої влади, неурядових і міжнародних організацій, громадянського суспільства в цілому, он-лайн платформ, діджитал-інструментів та протоколів для недопущення зростання кількості кримінальних правопорушень (торгівля людьми).

2.3. Удосконалення моніторингу політики протидії людьми в Житомирській області

Використання діджитал-інструментів за останні 4 роки уможливили спростити процедуру моніторингу політику протидії торгівлі людьми. Даним цифровим трансформаціям передували інституціональні зміни, організаційно-правова та методична робота. Зокрема, при Житомирській обласній державній адміністрації створено робочу групу, яка проводить моніторинг оголошень суб'єктів господарської діяльності, що надають послуги працевлаштування за кордоном – на офіційному сайті оприлюднено розпорядження голови Житомирської ОДА від 18.03.2016 р.№74 “Про утворення робочої групи з питань протидії торгівлі людьми у сфері працевлаштування за кордоном” опубліковане на сайті облдержадміністрації та підготовлено відповідно до Закону України “Про протидію торгівлі людьми”, ст. 6 і ст. 20 Закону України “Про зовнішню трудову міграцію”, ст. 28 та п. 9 ч. 1 ст. 39 Закону України “Про місцеві державні адміністрації”. Також затверджено і оприлюднено Положення про робочу групу з питань протидії торгівлі людьми у сфері працевлаштування за кордоном, до повноважень якої, спільно з райдержадміністраціями, міськвиконкомом, профільними структурами віднесено роботу з моніторингу та розробки сучасних інструментів протидії торгівлі людьми, зокрема з використанням сучасних технологій; за результатами аналізу оголошень у засобах масової інформації забезпечувати інформування департаменту праці, соціальної та сімейної політики облдержадміністрації і правоохоронних органів щодо випадків незаконної діяльності суб'єктів господарської діяльності, які надають посередницькі послуги у працевлаштуванні громадян України за кордоном на території відповідних міст і районів (без ліцензії Міністерства соціальної політики України), та щодо наявності скарг на їх діяльність від окремих громадян.

Робоча група здійснює періодичний моніторинг рекламних оголошень та вивчає діяльність суб'єктів господарської діяльності, які надають посередницькі послуги у працевлаштуванні громадян України за кордоном, щодо їх

відповідності вимогам чинного законодавства. У випадках встановлення порушень – направляє матеріали для відповідного реагування до контролюючих і правоохоронних органів, а також забезпечує доступність інформації та засобів надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми.

За період діяльності сформовано базу даних недобропорядних суб'єктів господарювання, які вводили в оману мешканців області, пропонуючи замість легального працевлаштування за кордоном інформаційно-консультативні послуги, за які отримували кошти. На території Олевського, “бурштинового”, району наприкінці 2019 року з трудового рабства вдалось звільнити чоловіків.

Спільно з університетами проводиться робота про недопущенню вивезення за межі країни молоді під виглядом так званої “літньої практики”, жодної відповідальності за яку представники псевдо-фірм не несуть. Завдяки діджиталізації і доступності світових ресурсів по кодам діяльності фірм убезпечено поширення інформації про псевдопрацевлаштування в Німеччині фірмою, яка зареєстрована в Польщі. Вся подібна інформація збирається на порталі і оприлюднюється через всі канали комунікації. На внутрішніх ресурсах ЗВО інформація від таких псевдо фірм блокується і не допускається її поширення навіть у соціальних мережах. Створено телеграм-боти, через які до кожного студенті і випускника є можливість донесення інформації про потенційних правопорушників. Щороку тільки в нашому університеті упереджуються щонайменше 2 кібер-спроби розсилки пропозицій щодо нелегального працевлаштування за кордоном.

Проте, у групі ризику залишається молодь з ПТУ. Так, поліцією зафіксовано випадок, коли власник приватної фірми, обіцяючи жителям Житомирської області легальне працевлаштування у європейських країнах, ошукав близько десятка людей [34]. З метою убезпечення поширення подібних ситуацій влітку 2020 року Житомир може стати першим обласним центром України, у якому можуть з'явитись “офіцери громади”, головним завданням яких має бути забезпечення правопорядку та реагування на виклики місцевих жителів. Наразі забезпечення слідчими в поліції покривається лише на 20%. Громада купує офіцерам, які

знаходяться у підпорядкуванні поліції, 10 екіпажів, які завдяки грантовій підтримці повністю забезпечуються всім обладнанням. Заробітна плата таких офіцерів трошки вища, і вони займаються виключно безпекою громади, наданням допомоги. При базових витратах на проєкт у 3 млн. грн. при бюджеті розвитку міста у 105 млн. грн. це соціально доцільно. У випадку отримання планованого соціального ефекту вбачаємо за доцільне поширити його практику на всеукраїнській рівень, а на місцевому рівні збільшити вдвічі кількість екіпажів.

Відтак, напрями з удосконалення моніторингу політики протидії людьми в Житомирській області пропонуємо доповнити пропозиціями:

- поширення практики формування баз даних недобропорядних суб'єктів господарювання та інтеграція на єдиній платформі департаментів праці, соціальної та сімейної політики;
- захист веб-ресурсів від кібератак з метою уникнення поширення неправдивої інформації серед громадян;
- запровадити освіту у сфері медіа грамотності для “груп ризику” (тренінги);
- поширювати успішну практику і результати проєкту “офіцери громади”.

Таким чином, удосконалення механізму реалізації політики протидії торгівлі людьми як компоненти державного регулювання зайнятості полягає у створенні нових сервісів, що дозволятимуть забезпечувати ефективну зайнятість, сприятимуть легалізації праці, детінізації доходів, протидії торгівлі людьми, уможливлуватимуть проведення моніторингу, розвитку електронного урядування, інтегрованих інформаційних систем, як-то “Соціальна громада”, та сприятимуть подальшому розвитку діджиталізація економіки.

ВИСНОВКИ

Дослідження проблем державного регулювання зайнятості та протидії торгівлі людьми в умовах діджиталізації економіки дозволило сформулювати наступні висновки.

Діджиталізація, як чинник формування цифрової екосистеми, пов'язана з глобалізацією, завдяки якій розширюється присутність електронного урядування, виникають нові сервіси, гнучкість управління, нові форми організації праці, зростає пізнаваність національних компаній і чисельність е-працівників. В Україні запроваджуються державні соціально-економічні програми для збільшення частки цифрової економіки у ВВП країни. Забезпечення ефективної зайнятості в умовах діджиталізації є можливим і необхідним, що уможливлуватиметься завдяки імплементації цінностей соціальної еволюції, людиноцентризму в інноваційний розвиток економіки. Зберігається запит на прискорення опанування новими цифровими навичками працівниками структур, які відповідають за забезпечення кібербезпеки на всіх рівнях.

Імплементація діджиталізації у державному регулюванні зайнятості в Україні відбувається з реагуванням на запити суспільства на нові цифрові сервіси і здійснюється покроково. Для розвитку електронного урядування є потреба впровадження нових категорій зайнятості в ІС України, інтеграції зусиль центральних та регіональних органів виконавчої влади, використання сучасних каналів комунікації для інформування населення щодо ризиків потрапляння у ситуації торгівлі людьми, розвитку он-лайн платформ, діджитал-інструментів та протоколів для недопущення зростання кількості кримінальних правопорушень (торгівля людьми), що дозволятимуть забезпечувати ефективну зайнятість, сприятимуть легалізації праці, детінізації доходів, протидії торгівлі людьми, уможливлуватимуть проведення моніторингу, розвитку електронного урядування задля подальшого розвитку діджиталізації економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ball D., Hampton R. Estimating the Extend of Human Trafficking from Ukraine. – Kiev, 2009.
2. Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Ukraine. Second Evaluation Round. Published 22 November 2018. GRETA (2018) 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/greta-2018-20-fgr-ukr-en/16808f0b82>. – Р. 34. – Назва з екрану.
3. Trafficing in Person Report. June 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/06/2019-Trafficking-in-Persons-Report.pdf> – Назва з екрану.
4. Економіка праці та соціально-трудоі відносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/80848/ekonomika/sotsialno-trudovi_vidnosini_zauynyatosti – Назва з екрану.
5. Букреев В.В. Является ли цифровизация панацеей для российской экономики // Вопросы политической экономии. – Вып. 4/2018. – Москва: Культурная революция, 2018. – 188 с. – (рос. мовою).
6. Вишневський О. С. Цифрові платформи як ядро цифровізації економіки // Цифрова економіка: зб. мат. національної наук.-метод. конф., 4–5 жовтня 2018 р. – Київ: КНЕУ, 2018. – 407 с.
7. Всесвітній день протидії торгівлі людьми // Міністерство соціальної політики: офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/news/15651.html> – Назва з екрану.
8. Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_and_human_trafficking_in_ukraine_2017_ukr.pdf – Назва з екрану.
9. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми: Україна, Молдова, Білорусь та Грузія, 2019: інфографіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://iom.org.ua/sites/default/files/iom_regional_ct_survey_2019_ukr_print.pdf. – К.: MOM. – 16 с.

10. Економіка праці та соціально-трудова відносина : підручник / [А.М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К. : КНЕУ, 2009. – 711, [1] с.

11. За перше півріччя 2017 року поліція виявила 144 злочини, пов'язані з торгівлею людьми: інфографіка // Міністерство внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mvs.gov.ua/ua/news/9328_Za_pershe_pivrichchya_2017_roku_policiya_viyavila_144_zlochiny_povyazani_z_torgivleyu_lyudmi.htm – Назва з екрану.

12. Закон України про зайнятість [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> – Назва з екрану.

13. Коляденко С.В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні та світі // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 6. – С. 105–112.

14. Косинський В.І. Сучасні інформаційні технології: навч. посіб. // Косинський В.І., Швець О.Ф. – К.: Знання, 2012. – 319 с.

15. Краус Н.М. Інноваційне табло України. Східна Європа: економіка, бізнес та управління // Краус Н.М., Клаус К.М [Електронний ресурс]. – 2017. – № 6. – Режим доступу: . Режим доступу: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/6-2017-ukr>. – Назва з екрану.

16. Кульков В.М. Противоречия развития цифровой экономики // Философия хозяйства: альманах Центра общественных наук и экономического факультета МГУ им. М.В. Ломоносова. – Москва: Специальный выпуск. – 2017. – 468 с. – (рос. мовою).

17. Методи та засоби опрацювання інформаційних ресурсів Великих даних в системах територіального управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу:– https://lpnu.ua/sites/default/files/dissertation/2017/4800/dys_boliubash_y.j.pdf – Назва з екрану.

18. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч.-метод. посібник / за заг. ред. проф. Качана Є. П. – Тернопіль: ТДЕУ, 2006. – 373 с.

19. Про внесення змін до Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України № 833 від 16 листопада 2016 р. // Верховна Рада України: офіц. сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/833-2016-%D0%BF>. – Назва з екрану.

20. Про затвердження стандартів надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми: Наказ Міністерства соціальної політики України від 30 липня 2013 р. № 458 // Верховна Рада України : офіц. Сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1327-13>. – Назва з екрану.

21. Про протидію торгівлі людьми : Закон України № 3739-VI від 20 вересня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19-20. – Ст. 173.

22. Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи та економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу – http://ubs.edu.ua/images/2018/nauka/naukovi_zakhodi/Zbirnyk_konferencii_IVTB2018-1.pdf – Назва з екрану.

23. Протидія торгівлі людьми // Представництво МОМ в Україні : офіц. сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iom.org.ua/ua/protidiya-torgivli-lyudmi>. – Назва з екрану.

24. Протидія торгівлі людьми в Україні. Статистика МОМ станом на 30 вересня 2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iom.org.ua/ua>. – Назва з екрану.

25. Соціально-трудова відносини зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/80848/ekonomika/sotsialno-trudovi_vidnosini_zaynyatosti. – Назва з екрану.

26. Стратегії високотехнологічного розвитку в умовах глобалізації: національний та корпоративний аспекти: монографія / Н.П. Мешко, О.М. Сазонець, О.А. Джусов та ін. – Донецьк: Юго-Восток, 2012. – 470 с.

27. Структурні зміни у зайнятості населення карпатського регіону та їх регулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/K_23_073_03/Kazyuk_dis.pdf. – Назва з екрану.

28. Туль С.І. Трансформація світового ринку праці в умовах діджиталізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://abstracts.donnu.edu.ua/article/view/7394>. – Назва з екрану.

29. Уэст Дж. Масштаб: Универсальные законы роста, инноваций, устойчивости и темпов жизни организмов, городов, экономических систем и компаний / пер. с англ. Д.А. Прокофьева. – Москва: Азбука Бизнес, Азбука Аттикус, 2018. – 512 с. – (рос. мовою).

30. Целостная модель трансформации в цифровой экономике – как стать цифровыми лидерами / В. П. Куприяновский, А. П. Добрынин, С. А. Синягов, Д. Е. Намиот // International Journal of Open Information Technologies. – 2017. – vol. 5, no. 1. – С. 26–33.

31. Цифрові рішення – пріоритет розвитку України. – Зеленський у Парижі відвідав стартап-інкубатор [Електронний ресурс]. – Київ: ТСН, 17 червня 2019. – Режим доступу: <https://tsn.ua/politika/cifrovi-rishennya-prioritet-rozvytku-ukrayini-zelenskiy-u-parizhividvidav-startap-inkubator-1363779.html>. – Назва з екрану.

32. Цифровая адженда України – 2020 (“Цифровий порядок денний” – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти “цифровізації” України до 2020 року / НІТЕСН office [Електронний ресурс]. – грудень 2016. – 90 с. – Режим доступу: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>. – Назва з екрану.

33. Цифровизация экономики // БИТ. Бизнес & Информационные технологии. Москва : Издат. дом «Положевец и партнеры» [Електронний ресурс]. – 2018. – Вып. № 1 (74). – Режим доступу: <http://bit.samag.ru/uart/more/67>. – Назва з екрану. – (рос. мовою).

34. Новини Житомира / Житомир.info [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zhitomir.info/> – Назва з екрану.

ДОДАТКИ

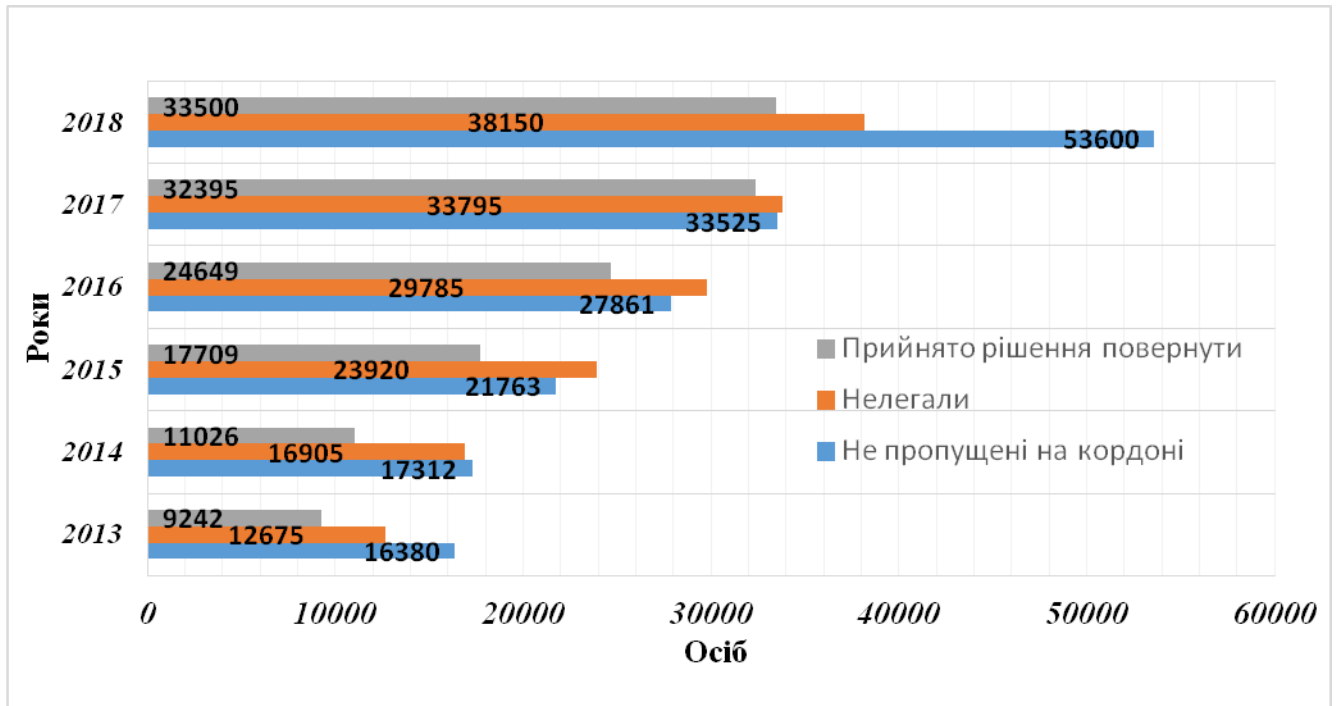

Рис. А.1. Кількість українських мігрантів-порушників міграційного законодавства держав-членів ЄС у 2013 – 2018 рр., осіб

Джерело: [8]

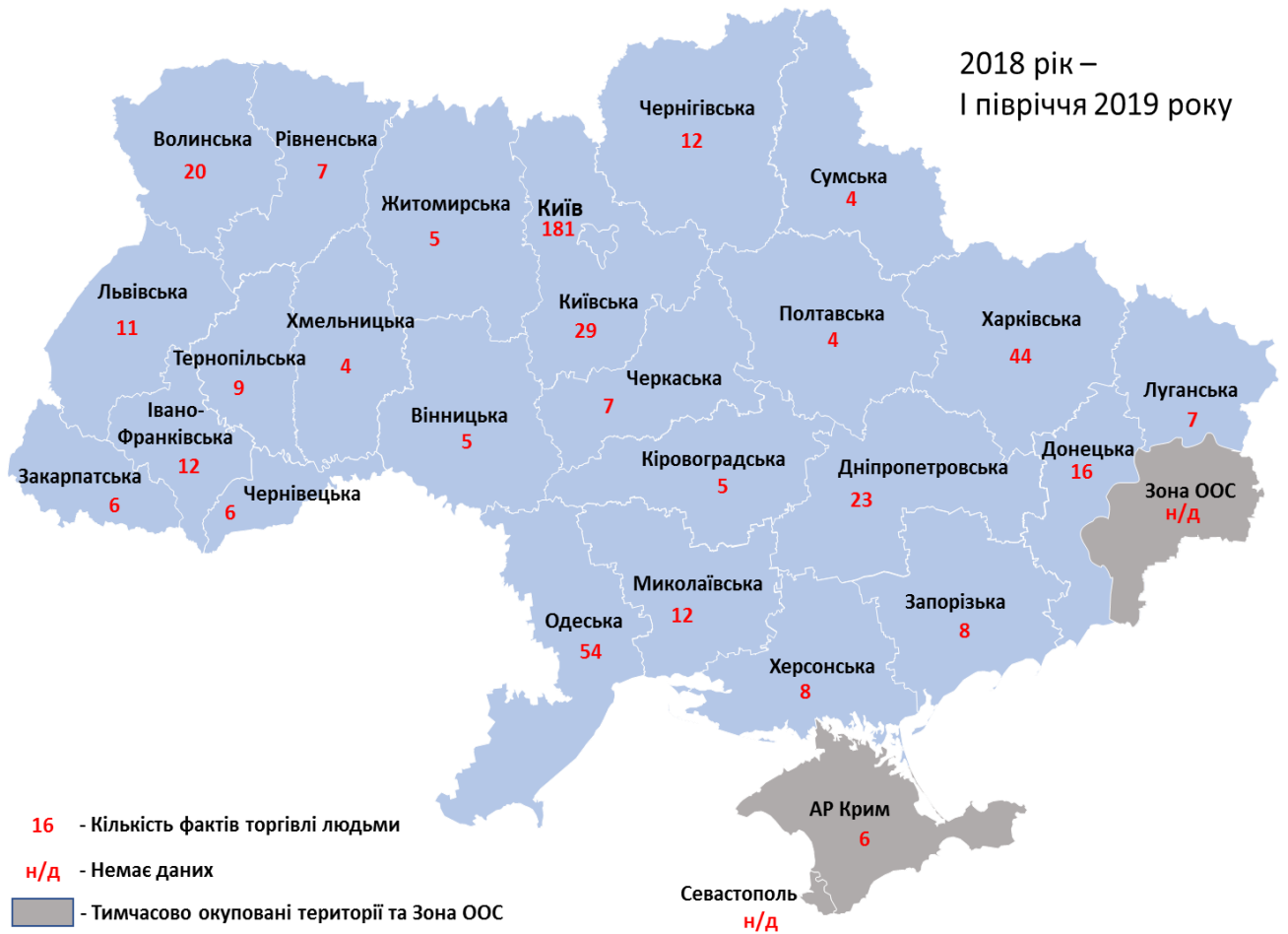

Рис. А.2. Кількість кримінальних правопорушень, передбачених статтею 149 (Торгівля людьми) КК за регіонами України за 2018 р. – перше півріччя 2019 р.

Джерело: [8]

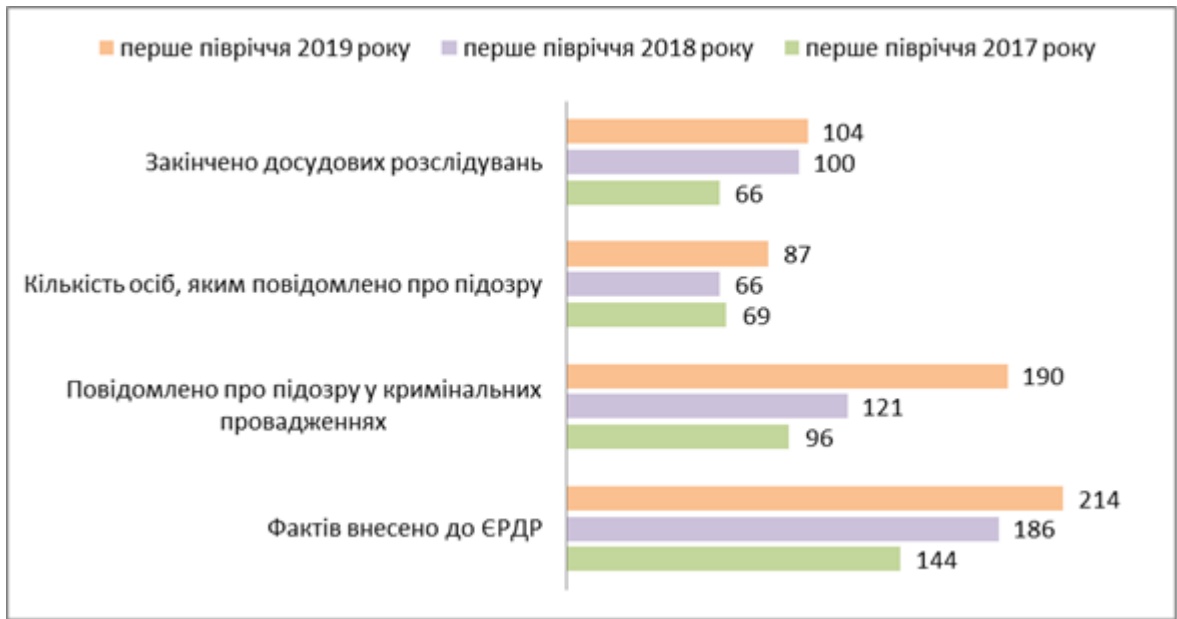

Рис. А.3. Результати роботи Національної поліції України у боротьбі із торгівлею людьми за перше півріччя 2016, 2017 та 2018 років

Джерело: [8, 29]

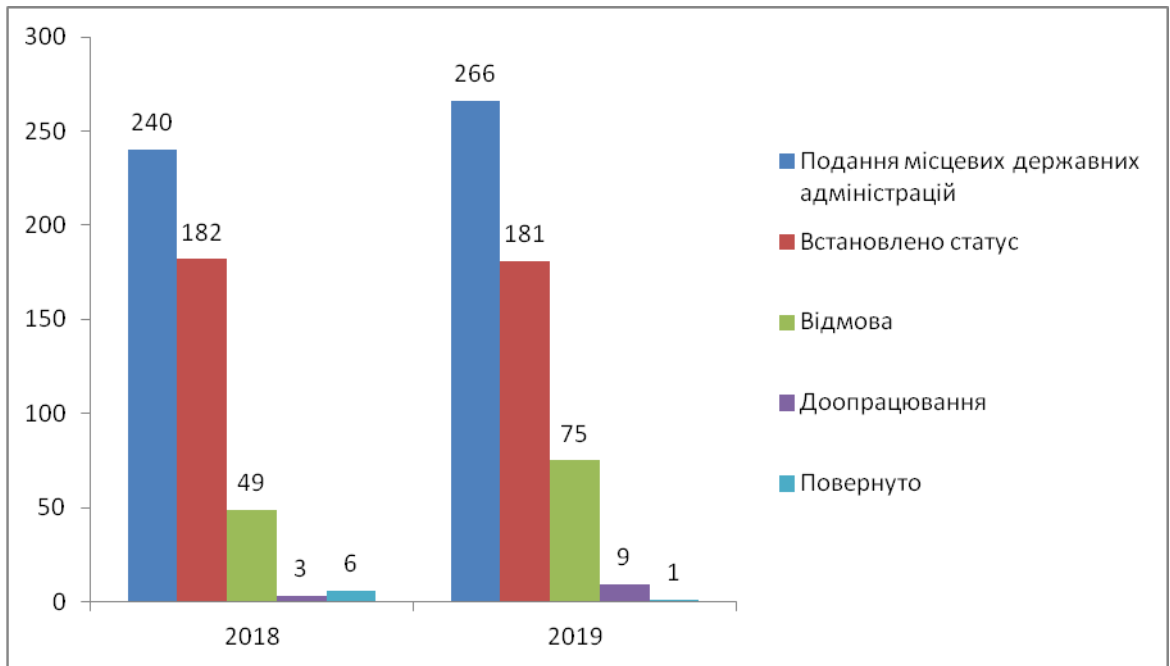

Рис. А.4. Інформація щодо надання статусу особи, постраждалої від торгівлі людьми, Міністерством соціальної політики України, 2018–2019 роки, кількість осіб

Джерело: [8]

Таблиця А.1 – Реінтеграційна допомога, що була надана особам, які постраждали від торгівлі людьми Міжнародною організацією з міграції, осіб

Вид допомоги	2018	I півріччя 2019
Зустріч в аеропорту	3	1
Зустріч в морському порту	–	–
Притулок / транзитний центр	–	–
Транспорт	426	340
Консультації / інформація	1265	986
Реінтеграційна підтримка	7	7
Підготовка на курсах	153	169
Грант на відкриття мікро-бізнесу	46	23
Професійне обладнання	768	846
Грант для організації самозайнятості	123	79
Медична допомога	457	326
Психологічна допомога	448	398
Юридична допомога	118	90
Житло	248	223
Поновлення документів	2	18
Допомога членам родини	596	490
Перебування в Медичному центрі МОМ	237	172

Джерело: [25]

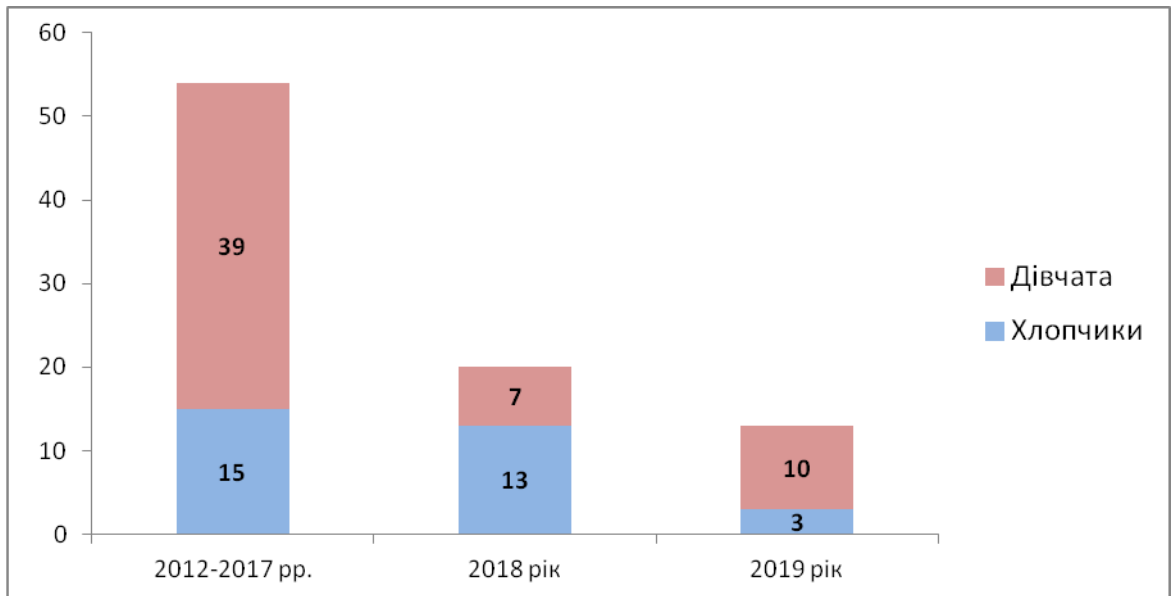

Рис. А.5. Кількість дітей, які постраждали від торгівлі людьми в Україні, кількість осіб

Джерело: [8]